

пр. / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1.– Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. – С. 101–104.

21. *Стрельніков В. Ю.* Формування здоров'язбережувального навчального середовища університету шляхом регулювання емоційних станів його суб'єктів / В. Ю. Стрельніков // *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : збірник статей за матеріалами IV Міжн. науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськ, Україна, 23-24 березня 2017 р.) у 2 т. / гол. ред. В. М. Пристинський. – Слов'янськ: ДВНЗ Донбаський державний педагогічний університет, 2017. – Т. 1. – С. 520–527.

22. *Стрельніков В. Ю.* Формування колективного суб'єкта у інтенсивному кооперативному навчанні майбутніх економістів / В. Ю. Стрельніков // *Науковий вісник ПУЕТ. Серія : Економічні науки.* – 2012. – № 6 (51). – С. 200–205.

23. *Lebedyk L. V.* Forms of Pedagogical Preparation of Higher School Teachers Within Master's Degree Studies. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J.* – Paedagogia-Psychologia. Lublin – Polonia. – Vol. XXXII, 1 – 2019. – P. 89–98.

24. *Lebedyk L.* Planning technologies for the preparation of high school teachers based in the experience of European countries: Study of problems in modern science: new technologies in engineering, advanced management, efficiency of social institutions. Monograph: edited by Shalapko Yuriy, Wyszowska Zofia, Musial Janusz, Paraska Olga. – Bydgoszcz, Poland: University of Technology and Life Sciences, 2015. – 762 p. – P. 749–760.

25. *Lebedyk L.* Professional competence of masters of pedagogics higher school // *Theory and Practice of Contemporary Management: Materials of I International Scientific-Practical Conference, (Batumi, 17-18 October, 2014)* /, p.h. – Tbilisi, Universal, 2014. – P. 292–296.

26. *Lebedyk L. V.* Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers // *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. – Prague, OKTAN PRINT s.r.o. – 674 p. – P. 155-162.

27. *Shara Svitlana.* The formation of the humanistic position of the student in the educational process / *Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira* // *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment.* – Volume 8. – № 3. – 2020. – P. 472–484. <https://www.lifescienceglobal.com/journals/journal-of-intellectual-disability-diagnosis-and-treatment/volume-8-number-3/82-abstract/jiddt/4043-abstract-students-humanistic-position-formation-in-the-educational-process>

Олександра ГУРТОВА

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА: ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Репрезентація світом суспільства знань як нової суспільно-економічної формації ХХІ століття ставить у центр уваги професійної підготовки максимальне розкриття індивідуально-особистісного потенціалу кожної людини. У цьому контексті наукове пізнання виступає джерелом професійного становлення особистості.

Перед закладами вищої освіти постає завдання щодо організації освітнього процесу, який сприяє оптимізації навчально-пізнавальної та науково-дослідницької діяльності студентів, формуванню навчальних та дослідницьких умінь, розвитку творчої особистості, здатної навчатись через дослідження в галузі майбутньої професії.

Процес індивідуалізації професійного становлення майбутнього фахівця забезпечується на основі диференціації видів навчально-пізнавальної діяльності, організації різнопланової внутрішньогрупової роботи, врахуванні індивідуальних особливостей кожного студента при вивченні навчальних дисциплін, включення його у наукове співробітництво з викладачем.

Тому структурні зміни, що відбуваються у системі вищої освіти України, орієнтація на ефективність і якість у підготовці фахівців, пов'язуються насамперед із формуванням дослідницької компетенції майбутнього професіонала як однієї з ключових компетенцій фахової освіти та передумови самостійного творчо-професійного зростання.

Аналіз наукових публікацій показує, що окремі аспекти даної проблеми вивчалися такими вченими: О. Ажиппо, О. Галус, Л. Дудікова, Н. Духаніна, О. Ельбрехт, А. Колот, І. Неговський, М. Пісоцька, І. Ромашенко, та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у визначенні умов ефективності індивідуалізації навчального процесу в науково-дослідницькій діяльності майбутнього фахівця.

Науково-дослідна діяльність студентів визначається у педагогічній науці як цілеспрямована організована діяльність, що пов'язана з пошуком відповіді на творчу, дослідницьку задачу із задалегідь невідомим рішенням. Вона включає у себе наступні етапи: постановку проблеми; вивчення теорії, що присвячена означеній проблематиці; добір методик дослідження і практичне оволодіння ними; пошук необхідного матеріалу, його аналіз та узагальнення; власні висновки [1, с. 189].

Науково-дослідна діяльність студентів є вищою формою самостійного навчального пізнання, оскільки воно набуває форм наукового передбачення (студент сам ставить мету наукового пошуку та шукає шляхи її вирішення). Також поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» включає в себе навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості та наукові дослідження, що здійснюються під керівництвом викладачів вищої школи [1; 3].

У процесі професійної підготовки у вищій школі кожен студент має можливість брати активну участь в наукових дослідженнях в обраній галузі професійної діяльності, що сприяє актуалізації професійних знань, становленню системи знань з основ наукових досліджень (когнітивна складова), оволодінню сучасними методами й формами організації науково-практичної діяльності; розвиває професійне мислення (особистісна складова); формує професійні уміння й навички роботи з науковими джерелами, виховує потребу у систематичному оновленні знань та творчому їх використанні у науковій і навчальній діяльності. Ці перші кроки в накопиченні досвіду дослідницької роботи можуть стати початком серйозних наукових досліджень і дати поштовх до подальшої діяльності в науці.

Науково-дослідницька діяльність студентів вищого навчального закладу здійснюється за основними напрямками: науково-дослідна робота, що є складовою навчального процесу і обов'язкова для всіх студентів (написання рефератів, підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт, виконання завдань дослідницького характеру в період виробничої практики на замовлення підприємств тощо) та науково-дослідницька робота студентів поза навчальним процесом (участь у наукових гуртках, виконанні госпрозрахункових наукових робіт у межах творчої співпраці кафедр, факультетів; участь у круглих столах, конкурсах, олімпіадах, конференціях з написанням тез наукових доповідей, публікацій тощо) [1; 3].

Таким чином, науково-дослідницька діяльність студентів є однією з форм пізнавально-творчої діяльності, що забезпечує формування інтелектуальної активності, яка є складовою професійної компетентності майбутнього фахівця.

Включення студента у науково-дослідну діяльність передбачає індивідуалізацію навчального процесу у вищій школі, яка здійснюється на основі індивідуального підходу до майбутнього фахівця. Індивідуальний підхід визначає характер наукової взаємодії викладача і студента і обумовлює професійно-особистісне зростання останнього на основі спрямованості інтелектуальної діяльності на наукову творчість.

Аналіз наукових джерел показує, що індивідуалізація навчання розглядається вченими як система «суб'єкт-суб'єктних відносин» викладача і студента, врахування своєрідності і унікальності особистості студента, рівень розвитку його здібностей в галузі майбутньої професії і найголовніше – процес розвитку і формування особистості майбутнього фахівця.

Тому доцільним, на наш погляд, є розуміння індивідуалізації за визначенням С. Гончаренка: «Індивідуалізація – це організація такої системи взаємодії між учасниками процесу навчання, при якому найбільш повно використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку і гармонійного вдосконалення особистісної структури, відбувається пошук засобів, які б компенсували наявні недоліки і сприяли б формуванню індивідуального стилю діяльності майбутнього спеціаліста» [2, с. 69].

А. Колот підкреслює, що індивідуалізація вкрай потрібна передусім, тому що в природі не існує середньостатистичного студента, він завжди є індивідуальністю, з притаманною йому підготовкою, здібностями, інтелектом, мотивацією до навчання, психофізіологічними особливостями. Як наголошують філософи, усе у світі являє собою єдність загального, специфічного та індивідуального. Загальне і специфічне існують в індивідуальному і виявляються через індивідуальне [3, с. 21].

Процес індивідуалізації науково-дослідної діяльності студентів передбачає поетапну аналітичну мисленнєву роботу: уміння бачити й усвідомлювати проблему дослідження; виявляти протиріччя, що окреслили дану проблему; висувати гіпотезу щодо її розв'язання; аргументовано її доводити, самостійно визначати якісні структурні зв'язки досліджуваного явища; створювати власну стратегію наукового пошуку; бачити перспективи розвитку, забезпечувати надійність наукового прогнозування.

На основі змістовно-логічного аналізу наукових джерел нами робиться спроба виокремити умови ефективності індивідуалізації навчального процесу в науково-дослідницькій діяльності майбутнього фахівця. До них відносимо:

- по перше, виявлення спектру індивідуальних інтересів студента в обраній галузі професійних знань;
- по-друге, спільне з науковим керівником формулювання проблеми й теми наукового дослідження;
- по-третє, створення відчуття психологічного комфорту у науковому співробітництві з викладачем;
- по-четверте, врахування соціально- і біологічно-детермінованих компонентів розвитку індивідуальності студента;
- по-п'яте, реальне відчуття успіху у співпраці й співтворчості з науковим керівником;
- по-шосте, стійка ціннісна орієнтація на результативність наукового пошуку.

Таким чином, індивідуалізація професійного становлення студента в процесі науково-дослідної діяльності визначається спрямованістю професійних інтересів його особистості, специфікою інтелектуального розвитку, здатністю до самостійного творчого наукового пошуку та характером суб'єкт-суб'єктної взаємодії з науковим керівником.

Список використаної літератури

1. *Беляєв Ю. І.* Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету / Ю. І. Беляєв // Педагогічний альманах, 2010. – Випуск 6. – С. 188-191.
2. *Гончаренко С. У., Володько В. М.* Проблеми індивідуалізації процесу навчання / С. У. Гончаренко, В. М. Володько // Педагогіка і психологія, 1995. – Вип. №1. – С. 63-71.
3. *Колот А. М.* Фундаменталізація та індивідуалізація навчального процесу як провідні тенденції розвитку освітньої діяльності: зб. матеріалів наук.-метод. конф., 31 січ. – 2 лют. 2006 р.: у 2 т. – Київ: КНЕУ, 2006. – Т. 1. – С. 15-27.